

І. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

УДК 343.9

DOI 10.32755/sjcriminal.2022.02.007

Берднік І. В.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін,

Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна

ORCID: 0000-0003-2672-2864;

Пузирьов М. С.,

доктор юридичних наук, старший дослідник,
професор кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та кримінології,

Академія Державної пенітенціарної служби,
м. Чернігів, Україна

ORCID: 0000-0002-7814-9476

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

У статті проаналізовано індивідуальну віктимність жертв домашнього насильства. Увагу сконцентровано на факторах, які визначають динаміку кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, – неусвідомлені установки особи, що реалізуються як сценарій жертви. Не завжди віктимна поведінка може бути скоригована без звернення до сфери неусвідомленої жертви. Визначено певні причини низької ефективності різних віктимологічних заходів профілактики, пов'язаних з нерозумінням витоків подібної поведінки.

Ключові слова: індивідуальна віктимність, домашнє насильство, віктимологічна профілактика, віктимізація, особа злочинця, жертва кримінального правопорушення.

Постановка проблеми. Останнім часом, особливо в період пандемії коронавірусної інфекції (коли багато людей були змушені тривалий час перебувати в одному приміщенні) та під час повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, загострилася проблема домашнього насильства. Фокус уваги, на нашу думку, насамперед має бути зосереджений

на проблемі забезпечення віктимологічної профілактики для жертв такого насильства. Факти подібного насильства залишаються латентними, що ускладнює профілактику.

Серед причин, чому жертва вважає за необхідне мовчати про факт насильства і не відстоювати свої права, вказуються фінансова та інші залежності потерпілої сторони, неможливість отримати кваліфіковану юридичну допомогу, специфічне ставлення правоохоронних органів до таких скарг, неможливість швидкого на них реагування.

Актуальність тематики домашнього насильства підтверджується і наявною правозастосовною практикою. Динаміка кількості облікованих кримінальних правопорушень за ст. 126-1 КК України за останні роки позначається невтішною тенденцією до зростання. Так, за даними Офісу Генерального прокурора, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, у 2019 р. обліковано 1 068 правопорушень, у 2020 р. – 2 212, у 2021 р. – 2 431 [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що питання запобігання та протидії домашньому насильству розглядалися у працях таких науковців: Н. А. Стасюк [7; 9], О. М. Джужі [10], Є. М. Моїсєєва [10], О. С. Ярої [11], Г. Б. Скіпальської [12], Т. Л. Лях [12], Н. А. Клішевич [12], О. В. Старчук [13], М. М. Легенької [14] та ін. Але, незважаючи на наявність наукових праць з цієї тематики, питання, що порушені в публікації, мають важливе значення та потребують дослідження на науковому рівні.

Формулювання мети. Метою статті є розгляд проблемних питань, пов'язаних з віктимологічною профілактикою домашнього насильства, а також визначення причин низької ефективності віктимологічних заходів профілактики.

Виклад основного матеріалу. Жорстоке поводження, насильство над жінками, дітьми, зокрема домашнє, притаманно для всіх соціально-економічних верств, культур та країн як у стародавньому, так і сучасному світі. Особливе занепокоєння прогресивної громадськості воно стало викликати у XIX ст.

Домашнє насильство або «насильство з боку інтимного партнера» визначається Організацією Об'єднаних Націй як модель по-

ведінки в будь-яких стосунках, яка використовується для отримання або підтримки влади і контролю над інтимним партнером [2].

Для належного розв'язання завдань віктимологічної профілактики домашнього насильства необхідно розглянути особливості вітчизняного законодавства, яким встановлено відповідальність за домашнє насильство.

У Законі України № 2227-VIII від 06.12.2017 р. «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» вітчизняний законодавець передбачив кримінальну відповідальність за вчинення домашнього насильства, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких стосунках, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи (ст. 126-1 Кримінального кодексу (далі – КК) України) [3].

Адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства згідно із Законом № 759-IV від 15.05.2003 р. «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису» була передбачена у ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) значно раніше. На сьогодні положення ст. 173-2 КУпАП передбачають відповідальність за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування [4].

З огляду на диспозицію ст. 126-1 КК України [5] обов'язковою ознакою вчинення кримінального правопорушення є систематичність. Отже, притягненню винної особи до кримінальної відповідальності має передувати її притягнення до адміністративної відповідальності. Водночас відповідно до принципу юридичної відповідальності «non bis in idem» осо-

ба не може бути двічі притягнута до юридичної відповідальності за одне й те саме правопорушення.

Практичне вирішення зазначеної проблеми відображено у постанові Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 25.02.2021 р. у справі № 583/3295/19, де наголошено, що словосполучення «систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства» описує діяння, а закінченим кримінальне правопорушення вважається з моменту вчинення хоча б однієї з трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, у результаті чого настав хоча б один із вказаних у законі наслідків. При цьому не має значення, чи було відображено в адміністративному протоколі поліції, обмежувальному приписі чи іншому документі факт перших двох актів насильства. Факт документування має значення для доказування систематичності [6].

Шкода фізичному або психологічному здоров'ю потерпілої особи, передбачена у ст. 173-2 КУпАП, саме з метою відмежування від шкоди, визначеної ст. 126-1 КК України, поняттям «фізичні або психологічні страждання, втрата працездатності, емоційна залежність, погіршення якості життя потерпілої особи» не охоплюється.

Оскільки домашнє насильство обумовлюється не лише зовнішніми факторами (алкоголізм, наркоманія, ультраконсервативні погляди на становище жінок і дітей тощо), а також рядом внутрішніх факторів, що визначають віктимну поведінку жертви (наприклад, життєвий та сімейний досвід, наявність психотравматичного досвіду тощо), для ефективного попередження і профілактики латентності необхідно впливати насамперед на особистість (причому як злочинця, так і жертви, оскільки ці ролі часто міняються місцями).

Для боротьби з цим явищем насамперед необхідно інформувати і навчати людей навичкам і методам запобігання насильству. Для цього потрібно розуміти процеси, що зумовлюють перебування жертви у тривалій віктимогенній ситуації, як правило, без спроб або з невдалими спробами вийти з такої ситуації, що, своєю чергою, є чинником, який сприяє інтенсифікації домашнього насильства [7, с. 56].

Наведений нижче приклад яскраво ілюструє тривалість сімейно-побутових конфліктів, напружену внутрішньосімейну ситуацію: «...між подружжям під час спільного життя виникали сімейно-побутові конфлікти, один з яких супроводжувався нападом з ножем з боку чоловіка. Про факт нападу надалі стало відомо і родичам подружжя. Після звернення потерпілої із заявою до поліції було ухвалено рішення розірвати шлюб із підозрюваним і забрати до себе їхню спільну дитину. Після умовлянь з боку обвинуваченого потерпіла звернулася із заявою про припинення провадження у справі у зв'язку із примиренням сторін, проте не змінила свого рішення про розлучення. Свідком подальших погроз життю та здоров'ю потерпілої, в тому числі із застосуванням ножа, стала її матір. Судом встановлено, що в ніч вбивства між подружжям стався конфлікт на ґрунті ревнощів підозрюваного до інших чоловіків. Під час цього конфлікту у сусідньому приміщенні спав семирічний син подружжя. Перебуваючи в нападі люті, обвинувачений завдав потерпілій множинні колото-різані рани ножем, у результаті чого потерпіла померла. Після вбивства обвинувачений залишив приміщення та повернувся лише вранці після дзвінка від сина, який і виявив труп жінки» [8].

Цей випадок свідчить, що якби в інших осіб (наприклад, родичів) була законодавчо закріплена можливість вказати на подібні інциденти, то до сторін конфлікту, а особливо до агресора, могли б бути застосовані спеціальні заходи профілактичного характеру.

На нашу думку, перебування жертви протягом тривалого часу у ситуації аб'юзивних стосунків може свідчити про психологічно травмовану особистість. Отже, зазначений фактор має бути врахований для забезпечення ефективності заходів віктимологічної профілактики. Безумовно, віктимологічні заходи профілактики на цій стадії (коли агресор уже допустив аморальну або протиправну поведінку щодо жертви хоча б один раз) повинні окреслювати й напрями забезпечення безпеки щодо оцінювання всіх ризиків для жертви [9, с. 573].

Ми в жодному разі не вважаємо, що доведення до потенційної жертви певної інформації є марним. Потенційна жертва має

знати адреси та телефони найближчого цілодобового травмпункту, відділу поліції, кризового центру чи іншого місця, де вона може зупинитися в екстреному випадку; в неї мають бути підготовлені основні документи, речі, гроші на випадок необхідності негайно залишити своє місце проживання. Жертві треба роз'яснювати, що погрози позбавити дітей чи матеріальних джерел існування мають сприйматися критично. Також бажано, щоб жертва знала, як систематизувати інформацію, які події відбувалися, у чому саме полягала загрозна поведінка її партнера, чому вона його боїться, на кого спрямована загрозна поведінка і чи погіршується вона з часом [10, с. 74].

Значений план простий і зрозумілий, проте до реалізації цієї схеми дій жертва, на жаль, вдається досить рідко. Переважно жертва «звикає» до насильства і сприймає його якщо не як «норму», то як закономірний порядок. Віктимна поведінка стає установкою, систематично повторюваним сценарієм. Причому ролі «агресор» – «жертва» у такій взаємодії можуть швидко змінитися.

Однією з проблем, що пов'язана з домашнім насильством, є визначення причин і мотивів вчинення кримінальних правопорушень щодо агресорів, у тому числі вбивства, вчинені жінками, які страждають від насильства. Мотиви таких кримінальних правопорушень у сфері домашнього насильства правоохоронними та судовими органами кваліфікуються як мотиви з особистих неприязних стосунків. Зміні ролей «агресор» – «жертва» належна правова та кримінологічна оцінка не надається.

Наприклад, «засуджена особа_1 у судовому засіданні засвідчила, що за останні двадцять років її чоловік К. застосовував до неї насильство, знущався з членів сім'ї. У неї з чоловіком виник конфлікт, оскільки йому не сподобалося, що вона відмовилася йти до магазину за спиртним. К. взяв сокиру і сказав, що якщо вона не принесе алкоголю, він відрубає їй голову. Потім здійснив з нею насильницькі дії сексуального характеру, вдарив у голову і груди, а потім ліг на ліжко. Вона вийшла до коридора будинку, де хотіла почекати, коли чоловік засне, проте коли особа_1 повернулася до кімнати, він не спав, лежав на ліжку.

На вимогу К. йти за спиртним вона відмовилася, тоді він розлютився. Злякавшись, що К. почне її бити, вийшла до коридору,

взяла металеву трубу, повернулася в кімнату і вдарила трубою К., який лежав у ліжку, у праве око. К. схопився з ліжка і поповз на кухню, де була сокира. Вона злякалася за своє життя, ще раз ударила трубою в голову К., після чого втекла в лазню... Мотивом вчинення особою_1 злочину були особисті неприязні стосунки до К. через те, що останній вимагав, щоб вона сходила до магазину за спиртним, що підтверджується дослідженими у судовому засіданні доказами» [11].

На нашу думку, складно погодитися з тим, що мотивом в описаній ситуації були «особисте неприязне ставлення до К. через те, що останній вимагав, щоб вона сходила до магазину за спиртним». Наведений приклад свідчить, що насильство в ній сприймається (як суб'єктами правозастосування, так і суб'єктами профілактики) у вигляді окремих випадків фізичного насильства, а не у вигляді перманентного та повторюваного циклу примусу та контролю.

За такого підходу дуже звужується можливість впровадження ефективних заходів профілактики та способів реагування на нього, оскільки в поле зору не потрапляють причини і механізми відтворення цього явища.

Залишаються поза фокусом уваги психологічні явища та феномени, що супроводжують ситуації домашнього насильства, наприклад, посттравматичний стрес у ситуаціях хронічного насильства та неможливість реакції на застосування насильства негайно через невідповідність у фізичній силі, що робить негайну реакцію марною чи навіть більш небезпечною для жертви [12, с. 125].

Ще один наслідок – відсутність розуміння механізму породження та динаміки домашнього насильства виявляється у так званій вторинній віктимізації, пов'язаній з певною, не завжди професійною, реакцією представників влади на ситуацію домашнього насильства. Ця реакція призводить до ще більшої шкоди для жертви. Якщо у структурі уповноважених осіб, відповідальних за протидію домашньому насильству, відсутня професійна підготовка щодо розуміння причин і процесу його розвитку, вони керуються певними стереотипами, не усвідомлюють динаміку розвитку процесу, а тому дуже мало шансів на побудову ефективної системи профілактики, а негативний досвід взаємодії

з такими структурами приводить до зростання ізоляції постраждалих та зниження кількості звернень.

Домашнє насильство є повторюваним циклом відтворення певних патернів поведінки. Розроблення стратегій ефективної віктимологічної профілактики передбачає, серед іншого, облік глибинних причин віктимної поведінки.

Безумовно, віктимна поведінка, що повторюється, обумовлена безліччю факторів. Необхідно враховувати зовнішні і внутрішні фактори, а також усвідомлювані та неусвідомлювані, раціональні та емоційні компоненти в поведінці жертви. У випадках домашнього насильства виявляються архетипи, які часто повторюють моделі поведінки (архетипи інцесту, суїциду, дітовбивства тощо) або неусвідомлювані психологічні чи соціальні ролі у злочинній поведінці [13, с. 192].

Модель поведінки, роль «агресора» або роль «жертви», на нашу думку, здебільшого засвоюється з батьківської сім'ї або сімейної системи у розширеному варіанті.

Причому механізм передачі моделей поведінки з покоління в покоління напевне базується на неусвідомлюваних установках, сформованих сімейною системою: «...під час народження й навіть в утробі дитина отримує певну кількість послань: їй передають прізвище та ім'я, очікування ролей, які їй доведеться грати або уникати. Ці рольові очікування можуть бути позитивними та/або негативними. Це буде висловлено явно чи, навпаки, залишиться невисловленим, але припускатиметься як очікуване.

Проте явні або неявні очікування почнуть запускати механізм програмування дитини. Сім'я та оточення програмуватимуть це у психіці дитини: її життя і смерть, шлюб чи безшлюбність, професія чи покликання, майбутнє стануть, таким чином, похідними від усього сімейного контексту – висловленого і невисловленого» [14, с. 83].

У протидії такому явищу, як домашнє насильство, має бути задіяний широкий комплекс віктимологічних заходів профілактики, зокрема й створення єдиної безкоштовної гарячої лінії для постраждалих з можливістю отримати екстрену кваліфіковану допомогу, в тому числі юридичну, психологічну та медич-

ну. Причому насамперед заходи мають бути спрямовані на гарантування безпеки жертви.

Крім такої загальної віктимологічної профілактики, необхідне спеціальне віктимологічне консультування, спрямоване насамперед на запобігання повторності обрання ролі жертви, активізацію захисних можливостей та вироблення захисних механізмів у таких жертв. На нашу думку, будь-які заходи, спрямовані на досягнення зазначених цілей, неможливі без психотерапевтичного консультування. За рахунок будь-яких зовнішніх інтервенцій, без усвідомлення своїх переживань та емоцій до та в момент погрози, без розуміння своїх думок на цей момент існують маленькі шанси домогтися змін у довгостроковій поведінці жертви лише на рівні життєвих сценаріїв.

Одним із способів активізації захисних можливостей жертв домашнього насильства ми вважаємо роботу методом геносоціограми. За допомогою цього методу можна швидко і досить чітко виділити «...різні типи стосунків суб'єкта зі своїм оточенням та зв'язками між різними персонажами... хто кого замінює в сім'ї... обдаровані, обділені, «несправедливості» (сімейні та соціальні рахунки), повторення...» [15, с. 111].

З огляду на те, що, як правило, домашнє насильство є результатом неусвідомлюваного відтворення певних патернів, ролей, цей метод можна цілком застосувати й у роботі з агресором. Геносоціограма – генеалогічне дерево з його значущими фактами, важливими подіями життя та графічно представленими емоційними зв'язками [10, с. 74].

Індивідуальна віктимність та віктимологічна профілактика жертв домашнього насильства має важливе значення не тільки для жертв сімейно-побутового насильства, а й насильників, а тому необхідно вести активну реабілітаційну роботу з сім'єю в цілому за допомогою виявлення кола проблем сім'ї та шляхів їх вирішення.

Ще одна проблема, що виникає у процесі дослідження цієї категорії проваджень, – це необхідність підвищення професіоналізму та відповідальності суб'єктів правозастосування під час здійснення проваджень про домашнє насильство. Ми вже зазначали, що, як правило, у випадках домашнього насильства спос-

терігаються систематично повторювані сценарії, патерни неприпустимої та злочинної поведінки в межах сімейної системи. Розуміння цього аспекту дасть можливість проводити належне оцінювання ризиків і унеможливити віктимблеймінг (обвинувачення жертви).

Висновки. Таким чином, під час здійснення індивідуальної віктимологічної профілактики домашнього насильства дуже важливо розуміти моделі віктимної поведінки, способи реалізації та трансляції засвоєних віктимних норм.

Віктимологічне консультування набуває актуальності як спосіб надання необхідної, гідної та достатньої допомоги жертвам домашнього насильства. Вважаємо, що заходи індивідуальної віктимологічної профілактики не будуть повною мірою ефективними без таких чинників запобігання віктимній поведінці, як неусвідомлені установки. Тому будь-який процес реінтеграції та реадaptaції постраждалих має містити психотерапевтичне консультування, причому бажано як з боку агресора, так і жертви розуміння патернів поведінки, що викликають насильство.

Процеси соціальної взаємодії в конкретній сім'ї – це не сфера громадського контролю. Але створення стимулів на вирішення внутрішньосімейних проблем та надання допомоги в роботі зі «сценарієм жертви», а також професійне реагування є запорукою успішної індивідуальної віктимологічної профілактики домашнього насильства.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 25.11.2022).
2. Violence against women prevalence estimates: global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women, 2018. URL: file:///C:/Users/101460540/Downloads/9789240022256-eng.pdf (дата звернення: 25.11.2022).
3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від

06.12.2017 р. № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

6. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 25.02.2021 р. по справі № 583/3295/19 (№ 51 – 6189 км 20). URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=95213443&red=1000033faa38c89ba39fba71a8c4d01ec6be1e0&d=5> (дата звернення: 25.11.2022).

7. Стасюк Н. А. Кримінологічна характеристика домашнього насильства : дис. ... д-ра філософії: 081 «Право»; Нац. Ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2022. 173 с.

8. Вирок Острозького районного суду Рівненської області від 16.09.2020 р. у справі № 567/932/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91561208> (дата звернення: 25.11.2022).

9. Стасюк Н. А. Кримінологічні чинники домашнього насильства. *Actual trends of modern scientific research* : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Мюнхен, 8–10 листоп. 2020 р.). Мюнхен, 2020. С. 573–577.

10. Джужа О. М., Моїсєєв Є. М. Жертва злочину: підходи до визначення та проблеми класифікації. *Вісник Луганського держ. ун-ту внутр. справ. ім. Е. О. Дідоренка*. 2011. № 2. С. 74–81.

11. Вирок Перемишлянського районного суду Львівської області від 25.05.2021 р. у справі № 449/311/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97254967> (дата звернення: 25.11.2022).

12. Яра О. С., Стасюк Н. А. Проблемні питання запобігання та протидії домашньому насильству органами прокуратури. *Право. Людина. Довкілля*. 2021. № 12 (4). С. 125–133.

13. Скіпальська Г. Б., Лях Т. Л., Клішевич Н. А. Аналіз зарубіжних практик протидії домашньому насильству в період пандемії COVID-19. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2021. Вип. 2 (49). С. 192–197.

14. Старчук О. В. Заходи запобігання та протидії домашнього насильства: український досвід в міжнародному контексті. *Історико-правовий часопис*. 2019. № 2 (14). С. 83–87.

15. Легенька М. М. Зарубіжний досвід протидії насильству в сім'ї та можливості використання в Україні. *Право і безпека*. 2017. № 4 (67). С. 111–116.

Berdnik I.,

Doctor of Sciences (Law), Professor,
Professor of the Department of Law Enforcement Activities
and General Law Disciplines,
Chernihiv Polytechnic National University,
Chernihiv, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2672-2864;

Puzyrov M.,

Doctor of Law, Senior Researcher,
Professor of the Department of Criminal,
Criminal and Executive Law and Criminology,
Academy of the State Penitentiary Service,
Chernihiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-7814-9476

VICTIMOLOGY PREVENTION OF DOMESTIC VIOLENCE

The article is devoted to the peculiarities of victimological prevention of domestic violence. An analysis of the factors determining the dynamics of criminal offenses related to domestic violence was carried out. The authors identify certain reasons for the low effectiveness of various victimological prevention measures related to the lack of understanding of the origins of such behavior.

The authors also emphasize the need to increase the professionalism and responsibility of law enforcement agents in domestic violence proceedings, which will allow for proper risk assessment, as well as to exclude victim-blaming and secondary victimization. Knowledge of patterns and causes of victim behavior will allow these subjects to provide effective professional victimological counseling, develop preventive measures, and choose effective means of influencing the individual in order to prevent victimization. In turn, this will stimulate the resolution of intra-family problems, provide a professional response to the victim's scenario, and provide an opportunity to develop rehabilitation programs for working with the family as a whole: both with the aggressor and with the victim. The specified areas in their totality form a system of successful individual victimological prevention of domestic violence.

The authors came to the conclusion that when implementing individual victimological prevention of domestic violence, it is very important to have an understanding of models of victim behavior, methods of implementation and translation of learned victim norms. Victimological counseling is gaining relevance as a way of providing necessary, decent and sufficient help to victims of domestic violence. It is noted that individual victimological prevention measures will not be fully effective without such factors preventing victim behavior as unconscious

attitudes. Therefore, any process of reintegration and readaptation of the victims should include psychotherapeutic counseling, preferably both on the part of the aggressor and the victim to understand the patterns of behavior that cause violence.

Key words: *individual victimhood, domestic violence, victimological prevention, victimization, the person of the criminal, the victim of a criminal offense.*

References

1. Office of the Prosecutor General (2022), *About registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation*, available at: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (accessed 25 November 2022).

2. United Nations Organization (2018), *Violence against women prevalence estimates: global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women*, available at: <file:///C:/Users/101460540/Downloads/9789240022256-eng.pdf> (accessed 25 November 2022).

3. Ukraine (2017), *On making changes to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine in order to implement the provisions of the Council of Europe Convention on the prevention of violence against women and domestic violence and the fight against these phenomena* : Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.

4. Ukraine (1984), *Code of Ukraine on Administrative Offenses* : Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.

5. Ukraine (2001), *Criminal Code of Ukraine* : Law of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv.

6. Unified Register of Court Decisions (2021), *Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court*, available at: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=95213443&red=1000033faa38c89ba39fba71a8c4d01ec6e1e0&d=5> (accessed 25 November 2022).

7. Stasiuk, N. A. (2022), *Criminological characteristics of domestic violence* : Doctor of Sciences (Law) thesis, Kyiv.

8. Unified Register of Court Decisions (2020), *Verdict of Ostroh District Court of Rivne Region*, available at: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91561208> (accessed 25 November 2022).

9. Stasiuk, N. A. (2020), "Criminological factors of domestic violence", *Actual trends of modern scientific research: International Scientific and Practical Conference*, Munchen, Germany, November 8–10, pp. 573–577.

10. Dzhuzha, O. M. and Moiseiev, Ye. M. (2011), "Victim of crime: approaches to definition and problems of classification", *Herald*

of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. O. Didorenko, № 2, pp. 74–81.

11. Unified Register of Court Decisions (2021), *Verdict of Peremyshliany District Court of Lviv Region*, available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97254967> (accessed 25 November 2022).

12. Yara, O. S. and Stasiuk, N. A. (2021), "Problematic issues of preventing and countering domestic violence by the prosecutor's office", *Law. Man. Environment*, № 12 (4), pp. 125–133.

13. Skipalska, H. B., Liakh, T. L. and Klishevych, N. A. (2021), "Analysis of foreign practices of combating domestic violence during the COVID-19 pandemic", *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogics. Social Work*, Issue 2 (49), pp. 192–197.

14. Starchuk, O. V. (2019), "Measures to prevent and counter domestic violence: Ukrainian experience in the international context", *Historical and Legal Journal*, № 2 (14), pp. 83–87.

15. Lehenka, M. M. (2017), "Foreign experience of combating violence in the family and possibilities of use in Ukraine", *Law and Security*, № 4 (67), pp. 111–116.